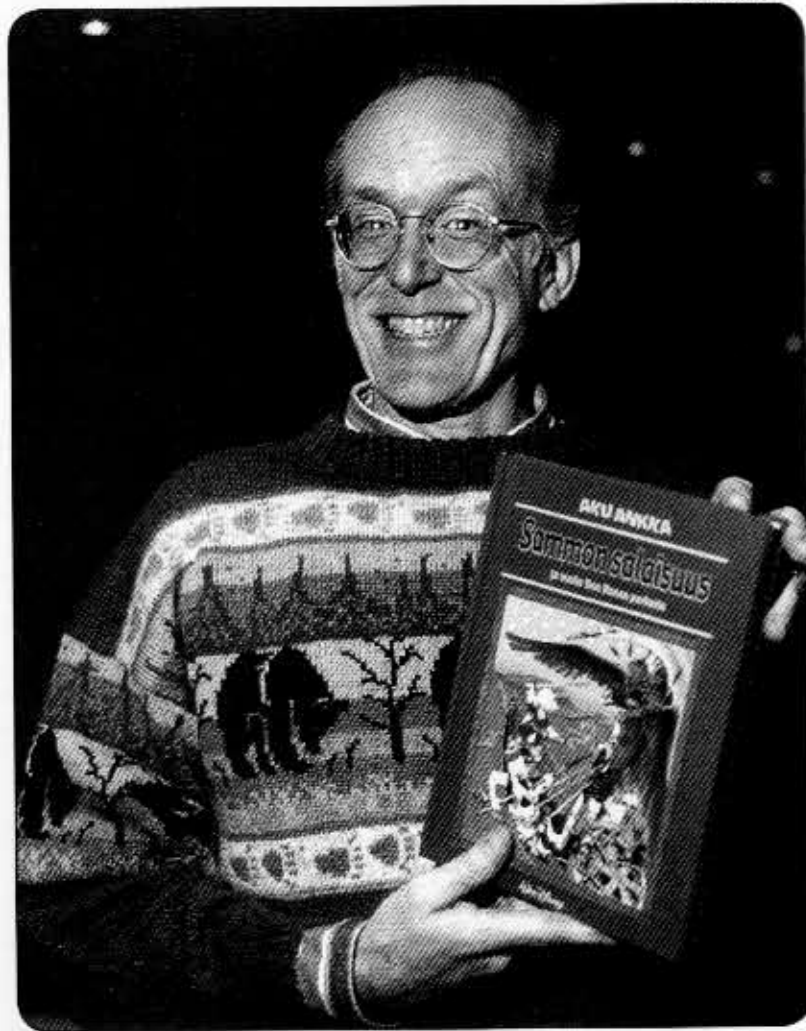

Uusi Anka-messias käväisi Suomessa

Ankkapiirtäjä Don Rosa on tätä nykyä suosittu kuin Carl Barks. Rosan kolmas kovakantinen kirja Sammon salaisuus toi miehen Helsinkiin, jonne sijoittuu myös hänen uusin tarinansakin.

Ville Hänninen

Aku Anka -piirtäjä ja fennofiili Keno Don Rosan kaikkiaan viides vierailu Suomeen oli huikea menestys. Rosan täyteen buukattuun ohjelmaan mahtui vierailuja ja nimikirjoitustilaisuuksia niin Turussa, Tampereella kuin Helsingissäkin.

Sammon salaisuus -kirjasta otettiin heti kärkeen 15 000 kappaleen painos, mutta se loppui huippuvauhtia. Kuka ei halua lukea tarinaa, jossa ankat seikkailivat Helsingissä ja Mustasaarissa seura-

naan Louhi, Väinämöinen ja Iku-Turso? 34-sivuinen tarina onkin räätälöity suomalaisille Aku Ankan lukijoille.

"Halusin yhdistää tarinassani kaksi suomalaiselle tärkeää asiaa: Kalevalan ja Aku Ankan. Vieraillessani markkinomassassa Kadonneen kirjaston vartijat - ja Roope Ankan elämä ja teot -kirjoja huomasin, miten käsittämättömän suosittu Aku Anka on Suomessa", kertoo Rosa.

"Vierailullani tutustuin Kalevalaan ja suomalaisen kulttuuriin. Fanit kysyivät alituisen kirjeissään, milloin tekisin Kalevala-tarinan. Kun kuulin Kalevalan 200-vuotisjuhlasta, päätin ryhtyä tuon tekosyyän varjolla hommiin."

"Tein pohjatyötä parin vuoden ajan. Etsin taustatietoa ja selailin Kalevalan englanninkielisiä käännöksiä. Käytin Suomen Kirjallisuuden Seuran ja suomalaisten ystäväni apua yksityiskohdissa. Minun oli näet oltava tunnontarkka tarinan ja sen yksityiskohtien kanssa, jotta suomalaiset fanit eivät pettyisi."

"Kävin tarinaa varten läpi kaikki Akseli Gallen-Kallelan Kalevala-aiheet maalaukset. Esimerkiksi Sammon salaisuuden kansi on mukaelma Gallen-Kallelan Sammon puo-

lustuksesta. Itse Sampoon on vaikuttanut Björn Landströmin taide."

Godzilla saapuu Helsinkiin

Sammon tarina sopii mitä luontevimmin Roope-tarinaksi.

"Ajattele, taikamyly, joka jauhaa rahaa! Eikö se kuulostakin juuri Roope Ankalle sopivalta tarinan aiheelta? Ihmettelin, kuinka Barks ei ollut keksinyt aihetta, mutta minun kannaltani se ei tietenkään ole paha asia."

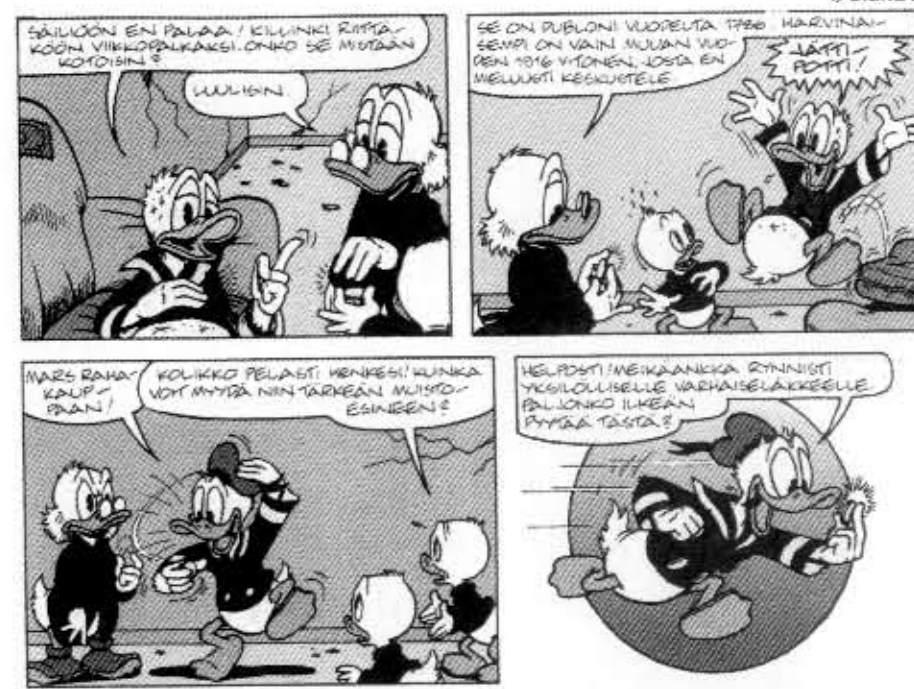
Tarinassa muinainen hirviö on irralaan Helsingin kaduilla ja kauhistuttaa suomalaisia sekä ankoja. Supisuomalainen lukija nauttii tarinasta, koska siinä on paljon tuttuja yksityiskohtia. Yhdessä ruudussa hirviö heiluu Senaatintorin päällä Stockmannin torni kädessään, toisessa Havis Amanda lentää jalustaltaan.

"Pyrin kuitenkin olemaan kiltti ja hellävarainen. Vaikka peto melskaa kuin Godzilla, se ei silti särje paikkoja tai polje allensa rakennuksia", jatkauttaa Rosa.

Rosa näkee ankkahahmojen ja Kalevalan heerojen välillä paljon yhtäläisyyksiä.

"Pelle Peloton on aivan kuin Seppo Ilmarinen. Aku taas muistuttaa monilta osin Lemminkäistä."

"Pidän Kalevalan hahmoista, koska ne

ovat monisärmäisiä. Sankarit eivät ole virheettömiä, heillä kaikilla on oma akilleen kantapänsä. Väinämöinen esimerkiksi on kärtyysiä ja mustasukkainenkin vanha ukko."

"Samasta syystä pidän Akusta ja Roopesta. He eivät ole täydellisiä sankareita. Tietysti kunnan tarinoissa on oltava hyvä ja paha, sankarit ja hirviöt, mutta rooleilla ja tilanteilla voi ja pitääkin leikitellä."

Suosittu kuin Barks

Rosan ura sai alkunsa 1970-luvulla. Kentuckyyn Louisvillessä 1951 syntynyt, italialaista sukujuurta omaava Rosa jatkoi isänsä jalanjälkiä rakennusinsinöörinä ja teki samalla vapaa-aikanaan underground-henkisiä tarinoita, joista monet ovat toimineet esikuvana myöhemmille ankkatarinoille.

Vuonna 1987 Rosa myi suvun rakennusliikkeen ja omistautui ankojen merkille maailmalle.

Rosan suurin ponnistus on ollut Roope Ankan elämä ja teot -saaga, jossa hän kertoo Roopen aiemmin enimmäkseen salassa pysyneestä nuoruudesta. Paikoin komea 12-osainen tarinakokonaisuus palkittiin vuonna 1995 Eisner-palkinnolla, sarjakuvamaailman Oscarilla. Rosa on pokannut palkinnon myös vuonna 1997, jolloin hänet palkittiin parhaana huumorisarjakuvan tekijänä.

Rosan sarjojen nokkela huumori ja vauhdikkaat juonenkäännteet ovat tehneet hänestä huippusuositun. Rosa on Aku Anka -lehden lukijatutkimuksen

mukaan tätä nykyä jopa pidetympi kuin vanha mestari Carl Barks, mikä ei vanhaa fania ilahduta.

"En pidä ajatuksista. Olen nuorempaa sukupolvea kuin Barks, ja siksi tarinat saattavat vedota lukijoihini. Kuitenkin ainoa syy, miksi teen näitä tarinoita, on rakkauteni Barksin ankkoihin. Tuntuu loukkaavalta nousta kyselyssä ohii."

Toisaalta nuorten lukijoiden innostuksen ymmärtää. Rosa on aina täysillä mukana omista tarinoistaan. Hänen fani-asenteensa heijastuu tarinoissa ja tuo niihin energiaa. Barksin sarjakuvien lisäksi Rosa on saanut vaikutteita Harvey Kurtzmanin vanhoista Mad-lehdistä ja underground-sarjakuvista.

"Japani punoa tarinoihini lukemattomia sivujaonia on peräisin 50-luvun lopun Madeista. Niistä opin periaatteen, että en voi antaa lukijalle täyttä tyydytystä, jos eri tarinanpätkät ja sivujuonet

Don Rosan versio Akseli Gallen-Kallelan maalauksesta Sammon puolustus.
© DISNEY

Raha pyörittää ankojen elämää.

eivät risteile siellä täällä."

"Täytän ruudut myös pienillä yksityiskohdilla, joilla usein kai viihdytän lähinnä itseäni. En pidän tyhjästä tiloista, pelkään niitä. Täytin aina tyhjän tilan opiskelutöissäni."

Vähemmän kiirettä, enemmän aikaa

Tyyllisesti Rosa on kehittynyt pitkän harppauksin. Eri fanilehtiin 70-luvulla tehdyt tarinat olivat kömpelön suttuisia. Vuosien varrella Rosa on oppinut paljon ruutujen sommittelusta ja tarinoiden kuljetuksesta.

Barksin veroiseksi rennoksi viivan-käyttäjäksi Rosa ei kuitenkaan koskaan kehity: hänen jälkensä on huomattavasti jäykempää.

"Ihmettelen eniten Barksin huikeaa työtahtia. Kahdessa kymmenessä vuodessa hän teki kirjaimellisesti tuhansia sarjakuvia, joiden taso oli tasaisen korkea."

"Mitä kauemmin teen tätä työtä, sitä selvemmin näen omien tarinoideni epätäydellisyden. Se saa minut käyttämään aina enemmän aikaa taustojen penkomiseen ja tarinoiden viimeistelyyn. Ja maailmassa on vielä niin paljon kertomattomia tarinoita", voihkaisee Rosa.

"Saisimpa lukea omat tarinani!"

Rosa on tätä nykyä merkittävässä tilanteessa sarjojensa kanssa. Gladstone-kustantamo lopetti Anka-tarinoiden julkaisun USA:ssa vuosi sitten, koska se ajautui vakaviin riitoihin hahmojen lisenssiehdoista Disneyn kanssa. Niinpä Rosa ei voi lukea englannin kielellä tehtyjä sarjo-

jaan lainkaan painet-
tuna.

"kun aloitin vuonna 1986, Gladstone julkaisi tarinoitani. Minusta tuo kolmen hengen arizonalaisjengi muutti Disneyn kurssia pysyvästi. He julkaisivat lehtiä ja koreita albumeja sekä lapsille että aikuisille keräilykuvalehtiä. Lisäksi he kertoivat piirtäjästä tarinoiden takana."

Nimet nimikirjoituksen takana ovat nykyisin suomalaisillekin lukijoille tutumpi, kun Aku Ankka mursi viime vuonna vanhan perinteen ja alkoi mainita tarinan yhteydessä myös tekijöiden nimet. Rosa on siitä onnellisessa asemassa, että hän ei ole koskaan ollut Se Hyvä Aku-piirtäjä. Rosan

nimi on tunnettu ammattilaisuuden alusta lähtien.

Kaikesta voi aistia, että Rosa ei suhtaudu järin lämpimästi Disneyn toimintaan. Poliittisesti korrektina hän ei kuitenkaan suostu kommentoimaan sen enempää.

"Ei, en tiedä, mitä mieltä olen Disneyn puuhista. En halua sanoa mitään", hän murauttaa.

Yliopisto-opiskelija yllättää

Rosassa yhdistyvät kiintoisalla tavalla pikkutarkka keräilijä ja asiat läpikotaisin penkova historioitsija. Sama pedantti näkyy Rosan tarinoissa.

"Pelkään, että lukijani ajattelevat tarinoiden olevan puhdasta sepitettä. Näinhän ei suinkaan ole: minusta fiktio on kiinnostavampaa, kun se yhdistyy tosiasioihin."

Barksin tarinoiden ainekset tulevat National Geographicin kaukomaista kerätöistä artikkeleista. Rosa vie Barksin tapaan lukijansa maailman merkillisiin eri kolkkiin, mutta kaiken taustalla on historioitsijan tapa nähdä maailmaa. Yhdessä Roope-tarinassa voi olla valtava määrä asiaa esimerkiksi vapaamuurareista tai paperin historiasta.

"Historia on huikkea paljon mielenkiintoisempaa, kun pääsee pois koulun penkiltä ja vuosilukuluetteloista. Kysymykset "miksi" ja "milla tavoin" ovat kaikkein kiinnostavimpia."

"Olen kuin yliopisto-opiskelija. Kerään aineistoa, tosiasioita ja kuvitelmia ja kudon niistä valmiin työn", lohkaisee Rosa.

"Tarinassa pitää olla jotain uutta ja yllätyksellistä. Barksin hyvyys perustuu juuri siihen, että hän yhdistää tuttuja ja tuntemattomia elementtejä toisiinsa. Faktat opettivat lapsia ja olivat silti kiinnostavia."

"Minusta vaikeinta on karsiminen. Joudun jättämään niin paljon mielenkiintoisia faktoja ja detalleja pois. Pidän pitkistä tarinoista, koska niissä voi rakentaa edes jonkinlaisen tarinankaaren. 10-sivuisia juttuja on todella vaikea tehdä", manaa Rosa.

Rosan oppi-isä Barks sitävastoin oli 10-sivuisen mestari. Mutta mitkä ovat Don Rosan suosikit Barksin tuotannossa?

"Barks teki hiltimättämiä hyviä yhden sivun vitsisarjoja, mutta itse olen aina pitänyt eniten hänen seikkailutarinoistaan. Ovela Roope-setä on hieno pitkä Roope-tarina, samoin Onnellinen laakso ja Kultu Kimallusta käsittelevät sarjat. Roopen nuoruudesta kertovissa tarinoissa on amerikkalaista yksityisyritysjähenkettä: Roope on kovempi kuin kovimmat, välikymppi kuin välikymppi..."

"Vanhan linnan salaisuus on kuitenkin minulle kaikkein tärkein Barks-tarina. Loistava taide ja jännä tarina saivat minut miltei shokkiin nuorena."

Kirjeenvaihtoa Barksin kanssa

Yleisen käsityksen mukaan Barks ei ole antanut siunaustaan Rosan tavalle käsitellä ankoja ja Barksin aikoinaan luomia tarina-aihoja omalla tavallaan. Taustalla lienevät kuitenkin lähinnä

Teknologia on rakennusinsinööri Rosan mieleen.
©DISNEY

vanhan vaarin rahanahneet managerit, jotka valvovat maestron oikeuksia tarkasti.

"Minun nähdäkseni kommentit, joiden mukaan hän ei pitäisi sarjoistani palvelevat lähinnä näitä samoja managereja, joilla on omat intressinsä. Herrat on haastettu sekä minun että Barksin toimesta käräjille."

"Olen tavannut Barksin kerran ja kävin hänen kanssaan jonkin aikaa kirjjeenvaihtoa. Asumme vastakkaisilla puolilla USA:a ja siksi olemme päässeet tapaamaan harvoin. Roope Ankan elämä ja teot -tarinoiden aikaan kirjoitimme kuitenkin tiuhaan ankkamytologiaa ja Roopen elämän yksityiskohdista."

Rosan mukaan Barks on 1900-luvun tärkein tarinankertoja. Barks-friikin suusta moinen on miltei vaatimaton lausahdus. Monille suomalaisille se tosin ainakin hipoo totuutta.

"En usko, että Barks voi koskaan käsittää meitä, jotka kasvoimme hänen varjossaan. Hän on peloissaan siitä valasta, joka hänellä on ollut ihmisiin. En minäkään sellaista haluaisi - vaikuttaa tuhansiin ja taas tuhansiin lukijoihin", sanoo Rosa vakavana ja unohtaa tekensä juuri niin. ■

Rosan rakkaus historiaan

Jari Hanski

Suomalaisittain uuden Don Rosa -albumin kaikkein kiinnostavin kertomus on luonnollisesti hänen Kalevalan tarinoin sitomansa albumin nimittarina. Itse en voi olla historioitsijana huomaamatta Rosan käyttämiä viittauksia ja ylimalkaan hänen tapaansa hyödyntää historiallisia lähteitä.

Rosa on saanut historian elämään aivan uudella tavalla. Faktojen ja "faktojen" käyttö ei kuitenkaan nouse kertomusten tärkeimmäksi osaseksi, vaan niiden tarkoituksena on luoda tarinoin sitä aitous, mikä pitää ne elävinä ja kiinnostavina.

Rosa on sanonut, että lukiessaan lapsena Carl Barksin kertomuksia häntä viehättivät tarinoissa vilisevät viittaukset vieraisiin kulttuureihin ja maihin. Voi kuitenkin sanoa, että Rosa on itse enemmän kiinnostunut historiasta kuin maantieteestä ja kansaperinteestä.

Vaikka hän myöntääkin, ettei ole koskaan lukenut Kalevalaa kokonaan (kuinka moni suomalainen voi khua tällä saavutuksella?), vaan ainoastaan Sampoa koskevat osat kirjan englanninkielisistä käännöksistä, miehen uutteruus ja pikkutarhakuus ansaitsevat päälleen isosti suitsutusta.

Erityisesti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tutkija Sirkka-Liisa Mettomäki auttoi Rosaa tietojen haussa. Mettomäen mukaan "Suomen ei kannata ollenkaan hävetä Rosan versiota kansallisepökestämme, sillä hän oli todella perusteellinen työssään."

Rosa vieraili ensimmäisen kerran Mettomäen luona keväällä 1998. Tuolloin hän tutustui Suomen Kirjallisuuden Seuran Kalevala-kokoelmaan ja erityisesti Kalevalan erilaisiin Kalevala-aiheisiin kuvituksiin. Vierailujen jälkeen Mettomäki ja Rosa kävivät pitkiä sähköpostikeskusteluja aiheesta. Tarkka taiteilija halusi olla varma siitä, ettei hänen kertomukseensa jäisi turhia seivirheitä.

Rosa on aiemmissa Roope-tarinoissaan oikonut mutkia suoriksi historian polkuja tarpeensa ja niin hän tekee nytkin, mutta ei se ainakaan minun lukemistani haaitaa. Lönnrot tuohivirsuissa Glasgown kaduilla tuntuu hiukan kaukaa haitulta, mutta miksei hän olisi voinut niinkin tehdä?

Suomessa kilpailee kaksi koulukuntaa, miten Kalevalaan olisi suhtauduttava. Toisen mukaan teos on historiallinen lähde, kun taas toisen mukaan se on kansallistaru. Rosa kuuluu eittämättä jälkimmäiseen koulukuntaan. Vaikka Rosa ottaa suuria taiteellisia vapauksia, hän tekee kuitenkin kunnia Kalevalan maailmalle ja yhdistää sen sulavasti osaksi osan Ankkosten maailmaa. ■

Don Rosan tuotanto Suomessa

Aku Ankka:

- 1/90... Aku Ankka, Jos metsään haluat mennä nyt...
 3/90... Aku Ankka, Onnesta turtana***
 8-9/90... Roope-setä, Vaarojen vuori***
 10/90... Roope-setä, Nokkadammuksen kirous***
 17-20/90... Roope-setä ja Andien kutsu
 35-38/90... Roope-setä, Lumikenkien kimallus
 48/90... Aku Ankka, Mestariputarhuri*
 4/91... Aku Ankka, Pysähtyneisyyden aika*
 22/91... Aku Ankka, Avaruuden valloittajat
 24/91... Aku Ankka, Ahneen palikka***
 29/91... Roope-setä, Liikencrot***
 35/91... Aku Ankka, Nukanneidan tapaus*
 42/91... Roope-setä, Saari ajan rajalla*
 45-47/91... Roope-setä, Windigojen mailla*
 6/92... Aku Ankka, Sankari ylitse muiden*
 47/92... Roope-setä, Julma maa**
 2/93... Roope-setä, Kupurikkukulan kuningas**
 11/93... Roope-setä, Khaaninsa viimeinen**
 18/93... Roope-setä, Transvaalin taitupää**
 24/93... Roope-setä, Unten poluilla**
 29-31/93... Roope-setä, Klondiken keisari**
 39/93... Aku Ankka, Hopealautausella
 45/93... Roope-setä, Ankkapurhan miljardööri**
 7/94... Aku Ankka, Ankkalinnasta Lällehammeriin
 10/94... Roope-setä, Ankkalinnakkeen valloittaja**
 15-17/94... Roope-setä, Maailman rikkain ankkas**
 21/94... Roope-setä, Odottavan onki
 22/94... Roope-setä, Ankkapalatsin erakko**
 23/94... Aku Ankka, Olla kuin ei olisikaan
 1-3/95... Roope-setä, Kroisoksen aarre
 13-15/95... Roope-setä, Matka maan keskiperinteeseen

- 24/95... Roope-setä, Onnentarinan tarina
 39-41/95... Roope-setä, Kutistuva kiripöytä
 45/95... Aku Ankka, Kolombuksen kadonneet kartat
 4-6/96... Roope-setä, Yukonin sydän
 21-23/96... Aku Ankka, Ankkun kuningas Arthurin hovissa
 32/96... Roope-setä, Paine-ongelmia
 52/96-2/97... Roope-setä, Hämyksen hurrikaani
 19/97... Aku Ankka, Valvoja silmä
 28/97... Roope-setä, Kaikkein mieluisin lahja
 33-35/97... Roope-setä, Maa hyökkää
 42/97... Sudenpermat, KASVATUSOPIIA
 2/98... Aku Ankka, Kolmoitollaisen merkki
 5-6/98... Roope-setä, Eldoradon viimeinen valtiias
 23-24/98... Roope-setä, Musta ritari
 6-7/99... Roope-setä, Cutty Sarkin cowboykapteeni
 16-17/99... Roope-setä, Hollantilaisen salaisuus
 44-45/99... Roope-setä, Pako Kieletystä laaksosta
 RS 12B/91... Roope-setä, Takaisin Xanadan*

Aku Ankan Lemmenkutsu (1992)

- Aku Ankka, Kvokotitiinimetsästäjä AR 125 (s. 117-134)
 Aku Ankka, Monikäytöauto*** AR 105 (s. 341-350)

Kadonneen kirjaston vartijat ja muita Don Rosan parhaita (1995)

- Roope-setä, Kadonneen kirjaston vartijat (sekä **llä merkityt sarjat)

Roope Ankan elämä ja teot (1997)

- Roope-setä, Khaaninsa viimeinen
 Roope-setä, Mississippin mestari (sekä **llä merkityt sarjat, josta uudeksi nimeltä: Ankkosten maailmaa)

Voit! Se vaikuttaa niin surkeaksi!
 Unohta keinoemosi ja ala joutaa!

Julma maa nimellä julman maan jehu, Khaaninsa viimeinen nimellä Ankkapurhan uusi valtiias, Unten poluilla nimellä Untajan urho, Ankkapurhan miljardööri nimellä Ankaantaan miljardööri

Sammor salaisuus ja muita Don Rosan parhaita (1999)

- Roope-setä, Sammor salaisuus
 Roope-setä, Auringon poika
 Roope-setä, Rahavirta
 Roope-setä, Aarre lasimajassa (sekä **llä merkityt sarjat)

KANSIKUVIA

- AA 18/90 (Roope-setä ja Andien kutsu)
 AA 45/95 (Kolombuksen kadonneet kartat)
 AA 28/97 (Kaikkein mieluisin lahja)
 RS 232 (12/98)
 AA 6/99 (Cutty Sarkin cowboykapteeni)
 AA 16/99 (Hollantilaisen salaisuus)
 AA 44/99 (Pako Kieletystä laaksosta)

MUUTA

- Ruutu Windigojen mailla -sarjasta AA 22/93
 Ruutu Transvaalin taitupää -sarjasta AA 44/94
 Aku Ankan sukupuu -julistie + tarroja AATK 168 (1994)liitteenä
 Aku Ankan sukupuu -tarroja AATK 169 (1994)liitteenä
 Aku-piirros AA 6/96
 Piirros Donista, Akusta ja Roopeesta autossa AA 10/96
 Kaksi Roope-kuvaa AA 44/97
 Roope-keräilykuvaa AA 45/97
 Perhepöytä ja 4 Roope-kuvaa AA 51/97
 Aku Ankan sukupuu -julistie (Roope Ankan elämä ja teot -kirjan liite, 1997)
 Roope-piirroksia RS 209-220 (1-12/97)
 Roope-piirros RS 225 (3/98)
 Aku Ankan sukupuu -julistie AA 30/99
 Aku Ankka -lukujärjestys AA 33/99

Lyhenteiden selitys:

- AA = Aku Ankka
 RS = Roope-setä
 AATK = Aku Ankan tulkukirja